

Четрдесет трећа моторизована бригада-нада и узданица српског поткозарја

ЈАЧИ ОД СУДБИНЕ

-Септембра месеца, године 1991, кренули су припадници 43. моторизоване и села Карап са обронака Козаре на прве борбене задатке

И по броју бораца и по дужини и успеху ратовања и по вођеним и по добијеним биткама Четрдесет трећа моторизована бригада (Приједорска) била је и остало елитна јединица. У први борбени строј њени борци постројили су се 16. септембра 1991. године, али не и сви који су били дужни да се одазову на мобилизацију.

Страх од новог геноцида

Власт у Приједору држали су тада мусимани заправо СДА, чије руководство је чинило све да се спречи мобилизација, а посебно да се спречи одлазак бригаде на ратиште у Западну Славонију да би се од усташке каме спасао тамошњи угрожени српски народ. Чинили су то јавно, уз пријетње и отворено заговарајући стварање мусиманске џамахирије на целом простору бивше БиХ под лицемерним и циничним изговором Изетбеговићевог фундаменталистичког врха да ће од БиХ направити некакву грађанску државу.

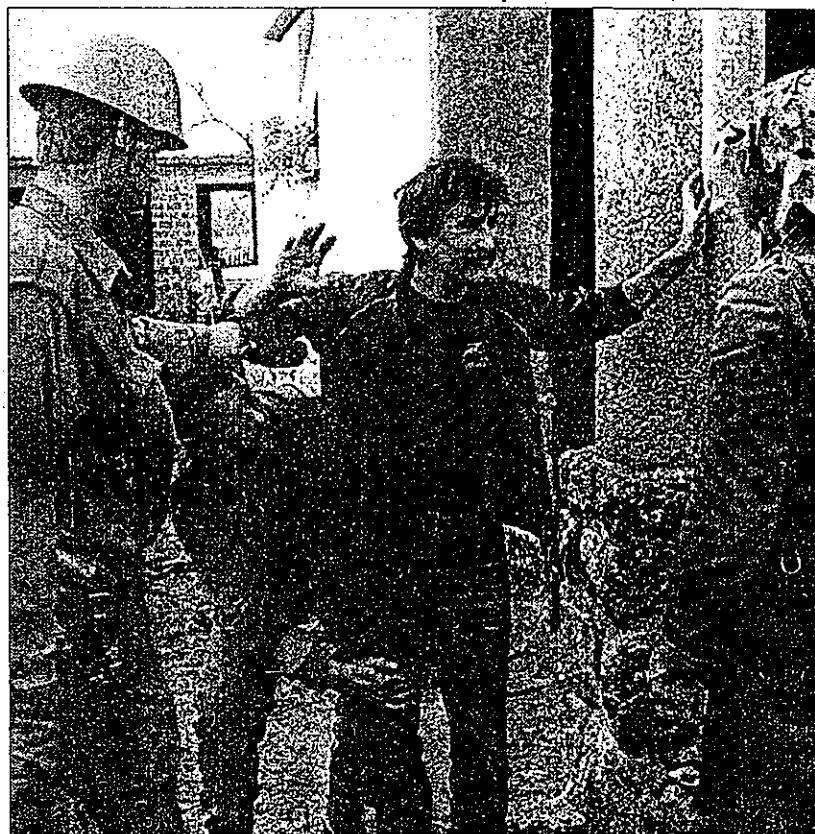
Међутим, мусимани су се истовремено тајно припремали

Признања

за рат, илегално наоружавали и почели са формирањем паравојних формација с циљем да се у одређено вријeme преко Санског Моста и Крупе на Уни, повежу са Цазином и Бихаћом, а преко Козарца, Ивањске, Рамића, Шимића и Орахове одсеку Приједор од Бања Луке и споје се са Новском-Туђмановом ендехазијом. То је и разлог што су српске мајке испраћале своје синове у те прве ратне походе са скривеним сузама у неисплаканим очима. Предосјећале су да зло долази.

На сву срећу Срби су се на вријеме отрёзнили. Камен темељац за то отрежњење и најтврђи ослонац за будуће велике победе, те када је Поткозарје у питању спас од једног геноцида, поставила је Четрдесет трећа моторизована бригада на чијем челу су се тада налазили потпуковник Владимир Арсић и капетан прве класе Радмило Зељаја.

Њихову одлучност, укорењену војничку будност, определење да се боре за свој народ, његове етничке просторе, заједничку државу и уопште право на живот, убрзо

догодило да се српски поткозарски вitezови не постројише тога дана у ову елитну ратну формацију, могао је бити увод у нова страдања. А

- Владимир Арсић и Радмило Зељаја, командант и његов заменик, остаће запамћени као неустрашиви српски борци који су први повели ову бригаду на дуги пут ратне неизвестности

су потврдили време и догађаји коју су уследили. Ово је прича о том времену и тој борби, прича о победничкој јуначкој 43. моторизованој бригади, њеним борцима и старешинама.

Беседа за памћење

Прича-споменик је ово за све оне који су у тој борби покошени и чија смрт отвара очи онима који су остали живи. Беседа је ово од које се не може боље живети, али и беседа која се мора памтити јер заборав на оно што се се догодило . те шта се нам се тек

то би већ био превелик луксуз и за народе веће и бројније од Срба којима последње столеће нуди само страдања.

И да кренемо од почетка, од прве битке за град Приједор. Била је то битка и победа која је одредила, не само судбину овог града, већ и судбину целокупног српског народа и Поткозарју и Крајини. Садашњи и будући историчари имаје много послана да то једног дана расветле српском народу јер, питање односа једног народа према прошлости пре-васковљено је "имвилизацијско

гим".

остаће посебно поглавље треба заборавити да је у на том делу вековне српске границе, ту где су увек борили се најчеститији, током Другог светског рата и касније, мисија расрబља била готово па довршила. Ретко се где на тим просторима завијају музејина одатло црквено звоно, ретко под кандилом мирисао там

Слуђен је био поткозарјанин, српски народ, слуђен у разноречију реформистима, мировњац новокомпонованим демонима. Слуђен, или ипак довршио опрезан. У последњи пробудила се сећања горко искуство из времена велике епопеје, из времена смрти, из времена клања, цида и истребљења. И чешће решеност да се историја понови.

Зато су Владимир Арсић и његов заменик Радмило Зељаја, командант и начелник моторизоване бригаде, по своју јединицу 16. септембра дуги пут искушења, тешких и неизвесности, тешких као и великих победа.

ЗАПАДНОСЛАВОНСКА „ОДИСЕЈА“ НЕУСТРАШИВИХ КОЗАРЧАНА

ПРВО ВАТРЕНО КРИШЋЕ

На први борбени пут припадници 43. моторизоване бригаде кренули су са Карана 18. септембра 1991. године у три часа после поноћи. Први борбени задатак на западнославонском ратишту био је запоседање Горње Вароши. Али, са бродица на Сави на тек формирану колону усташе су отвориле ватру, а потом је следио фронтални уташки напад у селу Дубраве. Колона је пресечена, али је после брзе интервенције све опет брзо доведено у ред. Тако је започела „одисеја“ Приједорчана која ће касније бити настављена у подручју Липика и Пакраца.

БОРАЦ МИЛЕ РАДИЋ - ПРВА ЖРТВА

Из ратних дневника Бригаде видљиво је да је прва права операција за заштиту српског народа на тим просторима почела 23. септембра 1991. године. Први озбиљнији губици припадницима усташког Збора народне гарде и ХОС-а нанесени су 25. септембра када је заробљен и први непријатељски војник. Наредног дана уништен је непријатељски оклопни транспортер у Пакрацу, а 28. септембра вођене су жестоке борбе у реону села Кусоње, Баир и Бујавица када су заробљена три моторна возила.

Крај првог ратног месеца обележен је једним немилим догађајем. Враћајући се из команде корпуса, на раскршћу у Окучанима, под неразјашњеним околностима отворена је ватра на возило команданта бригаде пуковника Арсића. Том приликом лакше је рањен његов пратиоц Мирослав Колар, а теже Рајко Вучићевић.

Месец октобар остаће запамћен по жестоким окршајима. Тада су разбијене непријатељске формације у Горњем Љагићу, а нешто касније ослобођен је и Липик. Том приликом погинуо је поен припадник бригаде, поручник Миле Радић.

Буснова. У том окршају усташка војска имала је шест мртвих и више рањних војника. Ојачане усташке формације тог су месеца све чешће и све жешће атаковале на наше положаје знајући да припадници муслиманске и хрватске националности саботирају борбу и да то негативно утиче на морал осталих бораца. Неповерење у сaborце и у старешине мусимане и Хрвате све је осетније што је резултирало повлачењем целог трећег батаљона у реону села Кусоње, који иза себе оставља двојицу погинулих бораца - Дражена Маринковића и Милинка Драгића.

НЕУСТРАШИВИ ПОТ- ПОРУЧНИК СТАНОЈЕВИЋ

На другом крају ратишта сасвим друга слика. Упркос сличним проблемима и тешкоћама, али са правим старешинама, други моторизовани батаљон којим командује капетан Миленко Слијепчевић жестоко се туче са све на-

ртљивијим непријатељом који је знатно бројнији. Бригада у том часу држи, што је незабележено у историји ратовања, линију фронта дугу око 30 километара.

Невиђено јунаштво у тим борбама исказује млади потпоручник Милодраг Станојевић, без сумње најхрабрији борац западнославонског ратишта. Овај двадесетогодишњи Дубичанац практично је сам у селу Лавска заробио два непријатељска тенка, један оклопни транспортер и тројицу чланова посаде на челу са усташким бојником Ивицом Севером. Кад се све чинило изгубљеним заустављена је усташка офанзива, а све то - зашто то још једном не рећи - највише захваљујући јунаштву потпоручника Станојевића. Станојевић је, кажимо и то, наредног дана са групом диверзаната ликвидирао цели усташку минобаџачку посаду на Бујавици.

Најтежа искушења за бригаду су задња седмица новембра и цели децембар месец. То је

Признања

време потпуно расцела у југословенском војном врху. Југославија више практично не постоји, а нити постоји њена војска. То је земља коју изузев Срба више нико не жели да брани, земља на чијем челу се налазе њени гробари Јанез Дрновшек и Стипе Месић који ће, годину дана касније, тријумфално у хрватском сабору реферисати: „Господо, моја мисија је завршена, Југославија више не постоји“.

На Коритима, 23. новембра усташе крећу у најтежи напад. Борба траје скоро цели дан, поприште битке је затрпано усташким лешевима. Пробој је заустављен, али храбри потпоручник Милодраг Станојевић више није међу живима. Најбољи и најхрабрiji у дотадашњим борбама остаје на вечној стражи отаџбине. Заједно са њим у том окршају гине и десетар Предраг Каламанда. Превише туге за двојицу најбољих, али и премало времена за њу јер напади усташа и њихових страних плаћеника не престају.

КОЛОНЕ ПРВИХ СРПСКИХ ИЗБЕГЛИЦА

У Липику извиђачи капетана Зорана Карлице узвраћају напад на сам Дан републике - 29. новембар. За усташе тај дан не постоји. И, збогља, чији је то дан? Није ли то онај дан када су комунисти победили, а народ изгубио? Наравно, српски народ.

Седми децембар је, такође, био кобан за Приједорчане. Тог дана догодио се преседан какав се у рату ретко или никад не дешава. Стицајем разноразних околности на првој борбеној линији, уместо пешадије, остали су ХАД, део бораца Другог моторизованог батаљона, део извиђача и командни сстав. Словом и бројком 76 људи. Укључујући команданта Арсића и начелника Зељаја сви на ИКМ-у у Доњем Чаглићу остају цели дан и ноћ са оружјем у рукама. Тако је заустављен усташки напад, а када је бригади стигло појачање хосовци су одбачени назад у Ливађане, Кричке и Субоцку.

Били су то дани чудних догађања и у сваком случају судбоносни дани за цели овај крај који је током децембарске усташке офанзиве био преплављен непрегледним колонама српских избегличица са обронка Псуња и Папука, из Дарувара, Грубишног Поља, Подравске Блатице...

НЕДОСАЊАНИ САН ИЗЕТБЕГОВИЋЕ

БИТКА ЗА

- Приједорски фронт „прорадио“ је 22. маја 1992. када су у Хамбаринама муслимани убили двојицу Срба - Радована Милојићу и Раду Лукића, те ранили још четворицу Срба

Посебно поглавље у биографији ове јуначке бригаде свакако су догађаји из априла месеца 1992. године када је Приједор постао медијски центар читавог света. Светским моћницима није било по мери што Срби са ових простора нису пристали да доживе судбину својих предака пре пола века. А то им је било намењено. Острашћени мусимански екстремисти „пожуривали“ су своје комшије Србе да се дижу са својих огњишта или, зна се... Кама као и пре 50 година. И све је било припремљено, каме наоштрене, сценариј сачињен, а и егзекутори су се већ знали.

СВЕ ЈЕ ПОЧЕЛО У ХАМБАРИНАМА

Приједорски „фронт“ и званично је „прорадио“ 22. маја 1992. године када су у Хамбаринама припадници СДА убили двојицу Срба - Радована Милојићу и Раду Лукића, а ранили још четворицу Срба. Био је то увод у крвави сукоб са припадницима зелених беретки из кога се развио приједорски фронт који се, с повременим прекидима, трајао све до новембра 1993. године када је из реона Мајданских планина претерана и последња група „љиљана“.

На смртоносне пуцње у Хамбаринама узвратили су припадници 43. моторизоване бригаде који су пристигли из западне Славоније. Наравно, заједно са њима у борбу су ступили и припадници милиције чији командант у Приједору је тада био Душко Јанковић.

Након Хамбарина мусиманска „миљани“ постављена је у Јакуповићима, а у Козарцу и тако пресечена је

Приједор Бањалука. Наравно, борци вођени са пуковником Арсићем и његовим замеником Зељајом одмах ступају у дејство и за свега 48 часова освајају та упоришта, а зелене беретке се повлаче у шуме Козаре и Курева. Била је то пресудна борба за Републику Српску јер без јасне ситуације у Крајини и Поткозарју било би много више

СМРТ ЗОРАНА КАРЛИЦЕ

Седам дана после напада на Приједор од задобијених рана у поткровљу кафане „Обала“, када су му у крило саставана ове зграде мусимански фанатици бацили бомбу (покушао је да их убди да се предају), на ВМА у Београду умро је мајор Зоран Карлица, прослављени српски борац и комадант извиђачке чете. Био је то дан туге, истинске туге у Приједору. У борбама за Приједор седам дана раније, поред Зорана Карлице, погинули су још и Младен Влачина, Раденко Вученовић, Жељко (Душана) Гњатовић, Мирослав Гончин, Бранко Ђуричић, Бошко Жујић, Неђо Кагић, Вукашин Ритан, Младен Поповић, Душко Лукић, Раде Мајкић, Радослав Колунџија и Жељко (Лазара) Гњатовић.

Извесна утеша за њихову смрт је што је три дана касније у Козарцу ухваћен један од воћа СДА и комадант зелених беретки Бећир Медуњанин, бивши секретар Секретаријата НО Приједор. Недуго иза тога у акцијама чишћења Козаре узроблjen је и командант мусиманске војске из Козарца, бивши капетан ЈНА Сеји Чирки, али је и њега је и већ број мусиманских борбиста.

СЛЕДБЕНИКА

ПРИЈЕДОР

проблема код ослобађања коридора и целе Посавине, а касније Подриња и Романије.

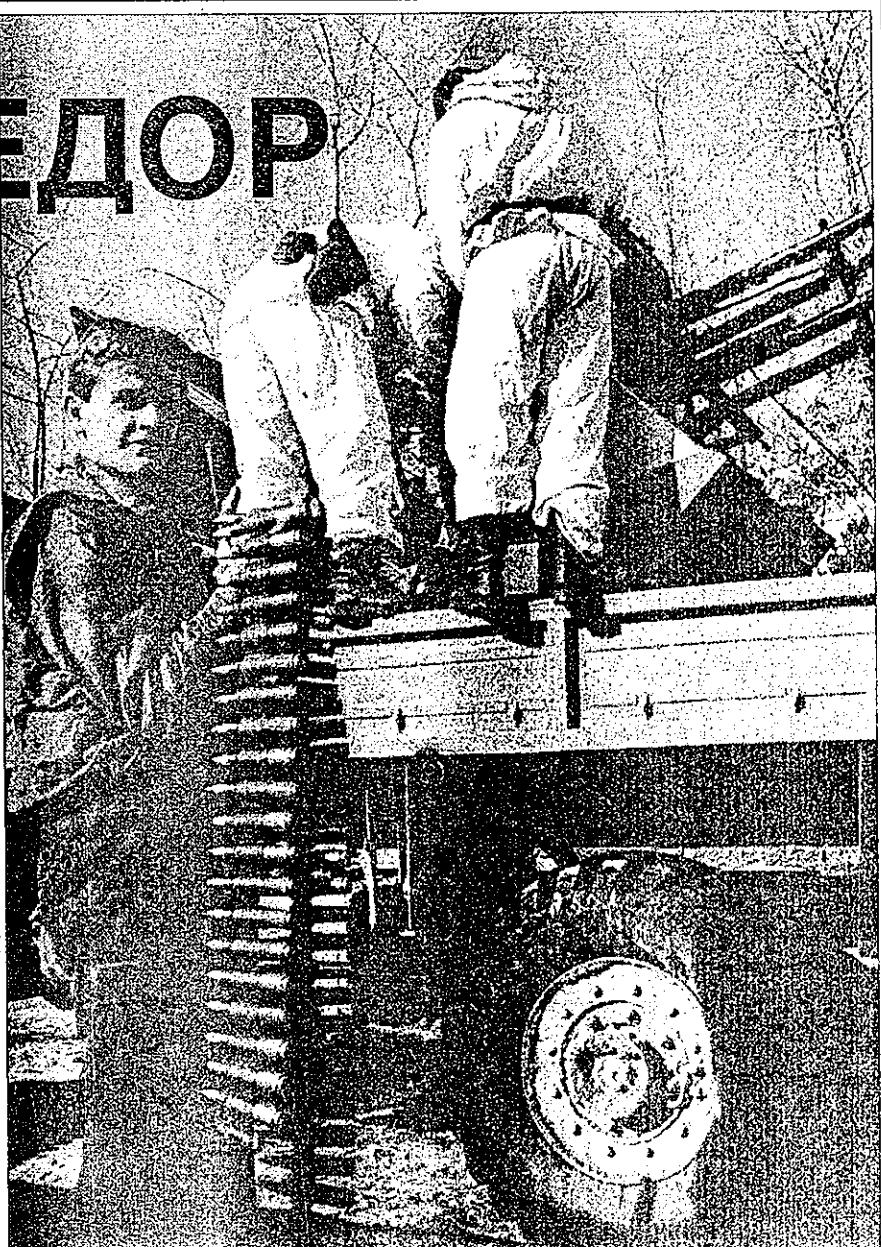
БОРБЕ ЗА КОЗАРАЦ

У оперативном дневнику 43. моторизоване бригаде за дан 23. маја 1992. године стоји записано: „Почео је рат у Приједору“. Након окршаја код Јакуповића борбе се преносе на Козарац јер муслимани ни након 13 часова нису хтели да предају оружје. Борбе за Козарац трајале су заправо током читавог јуна месеца, а обрачун са заостал-им бандама целу годину.

У зору 30. маја мусимани и Хрвати напали су Приједор, а креатори тога напада били су тадашњи председник приједорског СДА Мирза Мујацић и окорели хадезеовац Славко Хећимовић. Њима су се придружили потпоручник Асим Мухић, Кемал Алагић и Изет Мешић - Хација. Напад је припреман скоро месец дана уз интензивно вежбање у шумама Курева и Пањика.

До Сане су нападачи дошли шумским стазама и пољским путевима кроз муслиманска села и прегазили су реку код старе кожаре. Испунили су се у Старом граду, код ресторана Деде Црналића, и ту су се поделили у пет група. Напад је био добро испланиран и координиран из самог града где се прикривено већ налазило око 500 наоружаних муслимана. Напад је отпочео тачно у рану зору, тачно у четири часа, 30. маја 1992. године.

Уз већ поменуте групе, које су предводили Славко Ђимић, Асим Мухић, Кемо Алагић и Изет Мешић - Хаџија, а које су имале задатак да заузму нови хотел, зграду општине, Станицу јавне безбедности и Радио-Приједор, лета група, коју је предводио Един Чајић (Едо Мали) имала је задатак да код подвожњака пресече пут којим би град из касарне добио топове и да истовремено „умими-
чији“ Јучковску да крене у напад. Далје се у њој тада највише

више од пет хиљада мусиманског живља. Св. Џерђем је нападео предводио војници и приједорски падобранци. Новак је Бабић - Ђузин, који је предводио једну групу нападача са Српске стране општине из правца рудника куће „Пагрије“ и дирекције Југословенских рудника

БЕЖАЊА ПРЕМА
НАЗИВУ "ЛИЈЕПОД
НАЧЕВРОЈ"

Бор	дн в дн
чайка	у него
просто	ли 43
зорька	финдоцес
пу	дер
са	ист.

нападаче и натерали их у бег, велике губитке Божећи били су истим путем преко реке Саве (један део нападача прикривши код својих јатака у граду) они су се поново окупили у шумама Панчева и Курева, односно у насељима Чаркова, Зешовића, Ракицанића и Средица... Једни су се определили за бежанију према Цркњу, други су почели копати дупље, а трећи припремати се за идвејање.

У борбама и срещи са
није су погинули Срејан
Далочић и Зоран Јовановић
циринари Милан Гојић
Миленко Гојић
као и један број других
Потпогра за напад на Косово

НЕЗАВРШЕНА ЗЕКИНА ПРИЧА

Посебно поглавље 43. моторизоване бригаде свакако је посавски фронт. Реч је, пре свега, о градачачком ратишту које је остало незавршена прича Зекиних бораца (надимак Радмила Зељаје). Овај део фронта остаће запамћен по веома и брзим победама приједорских бораца у јуну и јулу 1992. године, у време пробијања посавског коридора када су се две одсечне српске земље поново спојиле са својом матицом, а спрски народ одахну.

На дуги, неизвесни пут судбине, у судбоносну битку српског народа за своје право на живот, за свој опстанак, борци са Козаре кренули су 26. јуна 1992. године из Ламовите, са места где је некад формирана и чувена Прва краишко-пролетерска бригада. На тај славни пут кренули су борци тадашњег Другог и Петог батаљона, ојачани ударним групама „Циго“ и „Зоља“, извиђачима и четом полиције. Козарчане је на овај пут повео начелник бригаде Радмило Зељаја, а јединицом је командовао капетан Миленко Слијепчевић, истакнути, искустни, неустрашиви ратник из

„Уз „Цигину“ и „Зољину“ групу, приједорски „Манијакоси“ које је предводио легендарни Јањац, остаће запамћени као они који су у овом рату „бирали“ најтеже окршаје.“

Славоније.

Прва чета распоређена је на Бешлагића брду, друга на Вису, на коту 380, Трећа чета и Позадински батаљон размештени су у реону Језера. „Цигина“ група, група којом је командовао Момчило Радановић, - Циго и чета војне полиције смештени су у Доњи

Скугрић, док се „Зоља“ (Драган Слијепчевић) са својом групом сместио у рејону Ђурђевића.

У јулу месецу „Цигина“ и „Зољина“ група и група касније названа „Манијакоси“, коју је из свог батаљона формирао капетан Миленко Слијепчевић, а коју је предводио легендарни Драган Јањетовић - Јањац, свакако један од највећих ратника посавског и многих других фронтова - пробила је готово све непријатељске линије на Скугрићу, Новалићима, Османовићима, Џидићима, Кречанама, Костићном брду, Пезерима, Види...

ПОЗАДИНАЦ МАЋИ

Успеси 43. моторизоване бригаде били би засигурно далеко мање славни да у њеном сastавu није био добро организовани и уходани позадински батаљон којег су успешно током рата предводили команданти Ђошко Убовић, Радмило Бурсаћ, Илија Куртобић, Петар Тодоровић, Раде Станковић и Бранко Василић.

Позадински батаљон има и своје легенде. Једна од њих је и потпоручник Властимир Радетић - Маћи, најпрофесионалнији војник и старешина у Војсци Републике Српске који је своје „малишане“ врло често предводио и у борбеним акцијама. Углавном када је најтеже. А када је већ реч о позадинцима и професионалном односу према војничким обавезама онда у прочељу 43. моторизоване бригаде свакако има места и за заставника Предрага Марковића - Зају, командира Команде стања која је и нове више уз прву личну фронталног што са то најчешће

тек касније, пред крај 1992. године и током 1993. под контролу су стављени Борово Поље, Живково Поље, Гаревац, Зеленкићи, Гибе, Доње и Горње Баре, Доње и Горње Леденице, Ђељевине, део Кикића, део Беговог Брда, Хускићи, део Мујића и Шкорића. И ту је учвршћена граница. Само једном, кобног седмог децембра, проваљени су и померени српски положаји. Градачачки муџадини су на препад провалили линију тадашњег Петог батаљона и уз цену страховитих губитака наставили да кидишу на Новалиће. Три дана трајао је овај жестоки окршај, али су наши борци одбили нападе у јануару 1993. године и поново вратили део положаја на Новалићима и Кречанама.

После тога потурице више никад нису узеле ни метар касних линија.

Где је најтеже ту је и Четврти батаљон

ОД РОМАНИЈЕ ДО УНЕ И САНЕ

После сјајних победа и сигурне одбране коридора, а пошто је у целини био завршен и други део задатка-обезбеђење залеђа другим јединицама Првог краишког корпуса за време битака за Брод, Оџак и Шамац - Четврти батаљон 43. моторизоване добио је задатак да крене на Романију ради обезбеђења Главног штаба Војске Републике Српске.

Дуго ће се памтити романијски „љиљани“

Ојачан по једном четом из Шестог и Седмог батаљона, те делом МПОАД-а, Четврти батаљон је осмог августа 1992. године стигао у рејон Хан Пијеска. За кратко време наши момци су и на овом ратишту потврдили славу Козарчана. Романијски „љиљани“ одбачени су све до Жепе, а командант Главног штаба Војске Републике Српске генерал-потпуковник Ратко Младић није крио своје одушевљење. Похвале су стизале и од романијског народа који је увек знао да ратује и да цени ратника. Тај месец дана на Романији упамтили су Изетбеговићеви аскери. Био је то краишки оркан који је почистио све њихове илузije.

Одлазак на Романију је борбе око Хан Пијеска и Жепе прозивавши се Четврти батаљон који је до краја рата предводио генерал-потпуковник Борислав Бојић, првакњени ратник

из западне Славоније. Момци из Гомјенице, Рајелића, Мильјаковаца, Пејића, Буснова, Саничана, Томашице, Гаћана и Криваје потврдили су се и касније на многим другим задацима.

Већ у јануару 1993. године почистили су потурице на Новалићима и Османовићима, а у фебруару 1994. године упамтили су их „љиљани“ око Новог Шехера и Жепча. За цело то време, од другог јула 1992. када су формирани у Саничанима, па до краја 1994. године, Четврти батаљон је изгубио само 17 бораца, док их је 80 рањено. То је једини губитак овог батаљона, који је показао да уме да се бори и у саставу 43. и самостално, губитак који је свима тешко пао. Све друго су само победе и успеси за памћење.

Теслић-Брчко-Орашје- Подгрмеч

После Шехера и Жепча, следи теслићко ратиште на којем се сви борбени задаци извршавају успешно, или боље рећи - рутински. Са теслићког се прелази на брчанско ратиште, у село Бодеруше, где батаљон у снажном контранападу одбације непријатеља помиче линију фронта за цела два километра у дубину његове територије. И та брчанска битка остаће запамћена као једна од блистивих битака које су вођене у овом рату. Та брчанска се одлази на орашјско ратиште, у село

Горице, да би се, током лета 1995. године стигло и до гласочког ратишта. То ратиште ће остати упамћено по томе што је батаљон у одступању наносио велике губитке непријатељу који је, потпомогнут НАТО- снагама, био у пуној офанзиви.

Поновним активирањем крупског новоградског ратишта, Четврти батаљон 22. септембра 1995. године пролази кроз матични град, а већ 25. октобра разбија 511 мусимански бригаду, наносећи јој велике губитке у живој сили и борбеној технички и напредује према привремено окупиранијој Блатни и Отоци. Непријатељска офанзива је готово сломљена, а крај септембра и почетак октобра ће у ратном дневнику овог батаљона остати уписано, као дани када су се његови борци „просто поигравали“ са својим непријатељима. А онда је дошао пети октобар, као

најтрагичнији дан у овоме рату: гине заменик команданта капетан Хргар, док сам командант мајор Бојић бива рањен.

Повратак на реку Сану

Услед изненадног обрта на санској ратишту, 10. октобра део батаљона прелази у Сански Мост и заузима положаје у Здени, али се у зору наредног дана морао повући због неувезаности са левим и десним крилом. Током исте ноћи, други део батаљона је пребачен у реон Сасине, а онда према Польаку. Међутим, због јаког напада мусиманских снага правцем Польак- Сасина и помоћним правцем Трнова - Усорци, батаљон је приморан на повлачење, па непријатељ 12. септембра овладава Сасином, Горњим Усорцима и Трновом.

Већ следећег дана батаљон изводи снажан контранапад из правца Јовића оглавка и присиљава мусиманске снаге на безглаво повлачење, наносећи му велике губитке у живој сили. Том приликом су ослобођени Горњи Усорци, Савићи и Саине, с предувјетима за даље напредовање. Након што су ослобођене још неке битне коте, дошао је 20. октобар и наредба о прекиду свих борбених дејстава.

Тако је завршен ратни пут Четвртог батаљона који се показао као један од најбољих редовима „Чаке Ремете“ Српске.